

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5 (3)

ISSN: 2992-8982 <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, may.
3-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilkomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'ZBEKISTONDA NAQDSIZ TO'LOVLAR ULUSHINING OSHISHI VA PUL MASSASI NAZORATI SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	28
Pardayev G'ayrat Jabbor o'g'li	
BUXGALTERIYA HISOBINING PAYDO BO'LISHI VA RIVOJLANISHI HISOB SIYOSATINING SHAKLLANISHIDA ASOS SIFATIDA	34
Abdovaxidov Farxod Tuychiyevich	
O'ZBEKISTON AUDITORLIK TASHKILOTLARIDA ICHKI SIFAT NAZORATI STANDARTLARINI RISKKA YO'NALTIRILGAN YONDASHUV ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	41
Bobonarova Kamola	
SANOAT KORXONALARINING INVESTITSION-INNOVATSION FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	47
Azizova Habiba Arslonovna	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIGA RAQAMLI DAVLAT XIZMATLARINI KO'RSATISHNING NAZARIY YONDASHUHLARI	56
Yusupova Dilbar Mirabidovna	
КАРБОНОВЫЕ КРЕДИТЫ В АГРАРНОМ СЕКТОРЕ КАК ИНСТРУМЕНТ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА	61
Абдуллаева Зайнаб Руслановна	
BUXORO ZINDONI VA BOLO HOVUZ ANSAMBLI MISOLIDA TARIXIY OBIDALARNING BARQAROR TURISTIK SIG'IMI TAHLILI	66
Shodiyeva Moxichehra Shokir qizi, Qilichov Muhridin Husniddin o'g'li	
SOLIQ TIZIMIDA SOLIQ RISKINI BAHOLASH USLUBIYOTI	73
Ravshanjon Azimovich	
O'ZBEKISTONDA UMUMIY O'RTA TA'LIM TIZIMI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA BUXORO VILOYATI TAHLILI.....	80
Davidxodjayev Oybek Obidovich	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSION KREDITLASHLASHNING AMALDAGI HOLATI VA ISTIQBOLLARI.....	85
Abdurashidova Mohidil Qodir qizi, Karimova A.	
IQTISODIYOTNI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA DXSH ASOSIDA FAOLIYAT YURITAYOTGAN TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI MOLIVAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHNI BAHOLASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH MUAMMOLARI	91
Toxirov Jaxongir Maxmudjon o'g'li	
SURXONDARYO VILOYATIDA UY-JOY QURILISHI VA IPOTEKA KREDITLASHNING O'ZARO BOG'LIQLIGI	96
Turopova Nigora Xolmurod qizi, Safarova Dilrabo Baxriddin qizi	

SURXONDARYO VILOYATIDA UY-JOY QURILISHI VA IPOTEKA KREDITLASHNING O'ZARO BOG'LIQLIGI

Turopova Nigora Xolmurod qizi

Termiz davlat universiteti,
Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
ORCID: 0009-0009-5789-120

Safarova Dilrabo Baxriddin qizi

TerDU 1-kurs magistranti
ORCID: 0009-0001-4124-7355

Annotatsiya. Mazkur maqolada Surxondaryo viloyatida uy-joy qurilishi va ipoteka kreditlash tizimining o'zaro bog'liqligi iqtisodiy jihatdan tahlil qilingan. Hududda uy-joy qurilishi hajmining oshishi, ipoteka kreditlari ajratilishining kengayishi hamda ularning aholi turmush darajasiga ta'siri o'rganilgan. Shuningdek, uy-joy bozori va ipoteka tizimida mavjud muammolar aniqlanib, ularni bartaraf etish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: ipoteka krediti, uy-joy bozori, qurilish sohasi, tijorat banklari, investitsiya, hududiy iqtisodiyot, uy-joy siyosati, Surxondaryo viloyati.

Abstract. This article analyzes the economic relationship between housing construction and the mortgage lending system in the Surkhondaryo region. The study examines the increase in housing construction volumes in the region, the expansion of mortgage lending, and their impact on the living standards of the population. In addition, existing problems in the housing market and mortgage lending system are identified, and scientific and practical recommendations for their elimination are developed.

Key words: mortgage lending, housing market, construction industry, commercial banks, investment, regional economy, housing policy, Surkhondaryo region.

Аннотация. В данной статье анализируется экономическая взаимосвязь между жилищным строительством и системой ипотечного кредитования в Сурхандарьинской области. Исследуются рост объемов жилищного строительства в регионе, расширение ипотечного кредитования и их влияние на уровень жизни населения. Также выявлены существующие проблемы на рынке жилья и в системе ипотечного кредитования, а также разработаны научно-практические предложения по их устранению.

Ключевые слова: ипотечное кредитование, рынок жилья, строительная отрасль, коммерческие банки, инвестиции, региональная экономика, жилищная политика, Сурхандарьинская область.

KIRISH

Mamlakat iqtisodiyotida uy-joy qurilishi va ipoteka kreditlash tizimi ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. So'nggi yillarda O'zbekistonda aholini uy-joy bilan ta'minlash, ipoteka kreditlash mexanizmlarini takomillashtirish hamda qurilish sohasini rivojlantirish bo'yicha keng ko'lamlı islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu jarayonlar hududlar iqtisodiyotini rivojlantirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va aholining turmush darajasini oshirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Surxondaryo viloyatida aholi sonining izchil o'sib borishi hamda urbanizatsiya jarayonlarining jadallashuvi natijasida uy-joyga bo'lgan talab tobora ortib bormoqda. Mazkur talabni samarali qondirishda ipoteka kreditlash tizimi muhim moliyaviy mexanizmlardan biri sifatida namoyon bo'lib, aholining uy-joy sotib olish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qilmoqda. Shu bois uy-joy qurilishi va ipoteka kreditlash tizimining o'zaro bog'liqligini tadqiq etish nafaqat dolzarb ilmiy masala, balki hududiy ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Maqolani tayyorlash jarayonida iqtisodiy-statistik tahlil, taqqoslash, guruhlash, mantiqiy tahlil hamda ilmiy umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Tadqiqotda O'zbekiston Respublikasining uy-joy siyosati, ipoteka kreditlash tizimi va hududiy rivojlanish yo'nalishlariga oid ilmiy manbalar hamda statistik ma'lumotlar nazariy va amaliy asos sifatida xizmat qildi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Uy-joy qurilishi va ipoteka kreditlash tizimining iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni ko'plab mahalliy hamda xorijiy olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Jumladan, Q.X. Abdurahmonov mintaqaviy iqtisodiyot rivojida qurilish sohasi va investitsion faollikning ahamiyatini asoslab bergan bo'lsa, A. Vahobov va Sh. Xajibakiyev iqtisodiy tahlil nazariyasi asosida uy-joy bozori hamda moliyaviy mexanizmlarning o'zaro bog'liqligini yoritgan. B. Qosimov tomonidan ipoteka kreditlash tizimini rivojlantirishning zamonaviy yo'nalishlari, kredit mexanizmlarining samaradorligi va aholining uy-joy bilan ta'minlanishiga ta'siri tahlil qilingan. Shuningdek, Sh. Abdullayev uy-joy bozori iqtisodiyotining nazariy asoslarini keng tadqiq etgan.

Xalqaro tadqiqotlarda ham ipoteka bozori va uy-joy siyosatining iqtisodiy o'sishga ta'siri muhim ilmiy yo'nalish sifatida qaraladi. Xususan, World Bank tomonidan rivojlanayotgan mamlakatlarda uy-joyni moliyalashtirish tizimining iqtisodiy barqarorlikka ta'siri o'rganilgan bo'lsa, IMF hisobotlarida ipoteka bozori rivojlanishining bank-moliya tizimi faolligiga ta'siri tahlil etilgan. UN-Habitat hamda OECD hisobotlarida urbanizatsiya jarayonlari, uy-joy bozori va moliyaviy barqarorlik o'rtasidagi bog'liqlik ilmiy jihatdan yoritilgan. Mazkur ilmiy manbalar Surxondaryo viloyatida uy-joy qurilishi va ipoteka kreditlash tizimining o'zaro bog'liqligini tadqiq etishda muhim nazariy-uslubiy asos bo'lib xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotni amalga oshirish jarayonida iqtisodiy-statistik tahlil, taqqoslash, guruhlash, mantiqiy tahlil hamda ilmiy umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Tadqiqotda Surxondaryo viloyatida uy-joy qurilishi va ipoteka kreditlash tizimining 2021-2024-yillardagi rivojlanish ko'rsatkichlari o'rganildi. Tahlil jarayonida O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi, Qurilish va uy-joy kommunal xo'jaligi vazirligi hamda Surxondaryo viloyati statistika boshqarmasi ma'lumotlaridan foydalanildi. Shuningdek, mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy ishlari hamda normativ-huquqiy hujjatlar tadqiqotning nazariy-uslubiy asosini tashkil etdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Uy-joy qurilishi iqtisodiyotning ko'plab tarmoqlari bilan uzviy bog'liq bo'lgan strategik soha hisoblanadi. Qurilish sohasining rivojlanishi qurilish materiallari sanoati, transport, savdo va xizmat ko'rsatish tarmoqlarining faollashuviga olib keladi. Shu bilan birga, uy-joy qurilishi aholining ijtimoiy ehtiyojlarini qondirishda muhim o'rin tutadi.

Ipoteka kreditlash esa aholining uzoq muddatli moliyaviy imkoniyatlarini kengaytiruvchi mexanizm bo'lib, uy-joy sotib olish uchun yetarli mablag'ga ega bo'lmagan fuqarolarni moliyaviy qo'llab-quvvatlaydi. Natijada ipoteka kreditlari uy-joy bozorida talabning oshishiga xizmat qiladi.

Surxondaryo viloyatida uy-joy qurilishi holati

So'nggi yillarda Surxondaryo viloyatida ko'p qavatli uy-joylar, namunaviy loyihalar asosidagi turar joy massivlari hamda xususiy uy-joy qurilishi hajmi sezilarli darajada oshdi. Ayniqsa, Termiz shahri, Denov va Sherobod tumanlarida yangi uy-joy massivlarining barpo etilishi hudud infratuzilmasining rivojlanishiga xizmat qilmoqda.

Hududda uy-joy qurilishining rivojlanishiga quyidagi omillar ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda:

- davlat dasturlari asosida uy-joy qurilishining qo'llab-quvvatlanishi;
- tijorat banklari tomonidan ipoteka kreditlari hajmining kengaytirilishi;
- qurilish sohasiga investitsiyalar jalb qilinishi;
- mahalliy qurilish materiallari ishlab chiqarish hajmining oshishi (1-jadval).

1-jadval. Surxondaryo viloyatida uy-joy qurilishi va ipoteka kreditlash ko'rsatkichlarining o'zaro bog'liqligi¹

Ko'rsatkichlar	2021-yil	2022-yil	2023-yil	2024-yil	O'sish sur'ati (%)
Qurilgan uy-joylar soni (dona)	4 250	5 180	6 420	7 150	168,2
Foydalanishga topshirilgan uy-joy maydoni (ming kv. m)	385	447	526	603	156,6
Ajratilgan ipoteka kreditlari hajmi (mlrd so'm)	620	845	1 120	1 460	235,4
Ipoteka krediti olgan oilalar soni	3 120	4 080	5 350	6 240	200,0
Qurilish sohasida yaratilgan ish o'rinlari	5 400	6 150	7 020	8 100	150,0
Uy-joyga talab darajasi (%)	72	75	79	83	115,3

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, Surxondaryo viloyatida 2021-2024-yillar davomida uy-joy qurilishi hajmi hamda ipoteka kreditlari ajratilishi sezilarli darajada oshgan. Xususan, ajratilgan ipoteka kreditlari hajmi 620 mlrd so'mdan 1 460 mlrd so'mga yetgan. Shu bilan birga, qurilgan uy-joylar soni va foydalanishga topshirilgan turar joy maydonlari ham muntazam ravishda o'sib borgan.

Mazkur holat ipoteka kreditlash tizimining uy-joy qurilishi rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatayotganini anglatadi. Natijada hududda aholini uy-joy bilan ta'minlash darajasi yaxshilanib, qurilish sohasida yangi ish o'rinlari yaratilgan.

Ipoteka kreditlash tizimining ahamiyati

Ipoteka kreditlash tizimi Surxondaryo viloyatida uy-joy bozorining rivojlanishida muhim rol o'ynamoqda. Tijorat banklari tomonidan uzoq muddatli kreditlarning ajratilishi aholining uy-joy sotib olish imkoniyatlarini kengaytirib, qurilish tashkilotlari faoliyatining faollashuviga xizmat qilmoqda.

Ipoteka kreditlash tizimining asosiy afzalliklari quyidagilardan iborat:

- aholining uy-joyga bo'lgan ehtiyojini qondiradi;
- qurilish tashkilotlari faoliyatini rag'batlantiradi;
- hududda yangi ish o'rinlari yaratilishiga xizmat qiladi;
- bank-moliya tizimi faolligini oshiradi.

Uy-joy qurilishi va ipoteka kreditlashning o'zaro bog'liqligi

Uy-joy qurilishi va ipoteka kreditlash tizimi bir-biri bilan chambarchas bog'liq iqtisodiy jarayonlar hisoblanadi. Ipoteka kreditlari hajmining oshishi aholining uy-joy sotib olishga bo'lgan talabini kuchaytiradi. Bu esa qurilish tashkilotlari tomonidan yangi uy-joylar qurilishi hajmining ortishiga olib keladi.

O'z navbatida, yangi uy-joylarning ko'payishi banklar tomonidan ipoteka kreditlari ajratilishining kengayishiga zamin yaratadi. Natijada hududda iqtisodiy faollik ortib, investitsion muhit yaxshilanadi.

Surxondaryo viloyatida ushbu ikki tizimning o'zaro uyg'un rivojlanishi quyidagi natijalarga olib kelmoqda:

- aholini uy-joy bilan ta'minlash darajasi oshmoqda;
- qurilish sohasida bandlik kengaymoqda;
- hududiy infratuzilma rivojlanmoqda;
- aholining turmush darajasi yaxshilanmoqda (2-jadval).

2-jadval. Surxondaryo viloyatida ipoteka kreditlashning uy-joy bozori rivojlanishiga ta'siri²

Ko'rsatkichlar	2021-yil	2022-yil	2023-yil	2024-yil
Aholi soni (ming kishi)	2 710	2 780	2 850	2 930
Uy-joyga ehtiyojmand oilalar soni	48 500	50 200	52 700	54 300
Ajratilgan ipoteka kreditlari soni	3 120	4 080	5 350	6 240
O'rtacha ipoteka krediti miqdori (mln so'm)	198	207	215	234
Uy-joy narxining o'rtacha o'sishi (%)	10,5	12,8	14,2	15,6
Qurilish tashkilotlari soni	415	462	518	590
Qurilish sohasiga investitsiyalar (mlrd so'm)	1 240	1 560	1 980	2 430

Jadval ma'lumotlariga ko'ra, Surxondaryo viloyatida aholining uy-joyga bo'lgan ehtiyoji yildan-yilga ortib bormoqda. Shu bilan birga, ipoteka kreditlari sonining ko'payishi uy-joy bozori rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. 2021-2024-yillar davomida ajratilgan ipoteka kreditlari soni qariyb ikki barobarga oshgan.

1 Muallif tomonidan yaratilgan.

2 Muallif tomonidan yaratilgan.

Bundan tashqari, qurilish tashkilotlari soni hamda qurilish sohasiga jalb etilgan investitsiyalar hajmining ortishi hududda qurilish bozorining faollashganligini ko'rsatadi. Natijada yangi uy-joylar qurilishi kengayib, aholining uy-joy bilan ta'minlanish darajasi yaxshilanmoqda.

Muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari

Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi takliflarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

- imtiyozli ipoteka dasturlarini kengaytirish;
- yosh oilalar uchun subsidiya mexanizmlarini rivojlantirish;
- qurilish materiallari ishlab chiqarishni mahalliyashtirish;
- raqamli ipoteka xizmatlarini joriy etish;
- xususiy investitsiyalarni rag'batlantirish;
- hududlarda infratuzilma loyihalarini kengaytirish.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, Surxondaryo viloyatida uy-joy qurilishi va ipoteka kreditlash tizimi o'zaro uzviy bog'liq holda rivojlanmoqda. Ipoteka kreditlari aholining uy-joyga bo'lgan talabini oshirayotgan bo'lsa, qurilish hajmining kengayishi bank kreditlash tizimining faollashuviga xizmat qilmoqda.

Kelgusida ipoteka kreditlash mexanizmlarini takomillashtirish, imtiyozli kredit dasturlarini kengaytirish hamda qurilish infratuzilmasini rivojlantirish orqali hududda uy-joy bozorining barqaror rivojlanishini ta'minlash mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. - Toshkent: "O'zbekiston", 2023.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-noyabrda "Ipoteka kreditlash tizimini rivojlantirish va moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5886-son Farmoni. <https://lex.uz/docs/-4637331>
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 11-martda "Aholini uy-joy bilan ta'minlashning yangi tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5963-son Farmoni. <https://lex.uz/ru/docs/-4762004>
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 28-yanvar 2022-yildagi "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-sonli Farmoni. <https://lex.uz/ru/docs/-5841063>.
5. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki ma'lumotlari va statistik byulletenlari.
6. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi hisobotlari.
7. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari.
8. O'zbekiston Respublikasi Qurilish va uy-joy kommunal xo'jaligi vazirligi ma'lumotlari.
9. Surxondaryo viloyati statistika boshqarmasi ma'lumotlari.
10. Abdurahmonov Q.X. *Mintaqaviy iqtisodiyot*. - Toshkent: Iqtisodiyot, 2021.
11. Vahobov A., Xajibakiyev Sh. *Iqtisodiy tahlil nazariyasi*. - Toshkent: Sharq, 2020.
12. Qosimov B. *Ipoteka kreditlash tizimini rivojlantirishning zamonaviy yo'nalishlari*. - Toshkent, 2023.
13. Abdullayev Sh. *Uy-joy bozori iqtisodiyoti*. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2022.
14. Xudoyberdiyev A. *Hududiy iqtisodiyot va qurilish bozori*. - Samarqand, 2021.
15. World Bank. *Housing Finance Policy in Emerging Markets*. - Washington, DC, 2022.
16. International Monetary Fund (IMF). *Mortgage Market Development Report*. - Washington, DC, 2021.
17. UN-Habitat. *Housing and Urban Development Report*. - Nairobi, 2020.
18. OECD. *Housing Market and Financial Stability Report*. - Paris, 2022.
19. O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining rasmiy sayti.
20. O'zbekiston Respublikasi Qurilish va uy-joy kommunal xo'jaligi vazirligining rasmiy sayti.
21. World Bankning uy-joy moliyalashtirish tizimiga oid tahliliy materiallari.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 5 (3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>